

■ БІЗНЕС І ПІДПРИЄМНИЦТВО

УДК 334.72:711.3(477.44)

**ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ
МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В
СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ©**

Л.М. ПРОНЬКО,
*кандидат економічних наук, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту
та альтернативних джерел енергії,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті розглядаються актуальні питання щодо інструментів розвитку малого підприємництва у сільській місцевості. Досліджено, що мале підприємництво на селі, яке включає в себе фермерські господарства, фізичних осіб-підприємців та малі підприємства як сільськогосподарського, так і несільськогосподарського спрямування, виробляє значну частину продуктів споживання у загальному обсязі аграрного виробництва. Автор акцентує увагу на тому, що одним із кроків щодо підтримки розвитку підприємництва на селі є розроблена у 2016 році Кабінетом Міністрів України Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. Стратегія спрямована на формування міцної основи для поступового зростання МСП, враховуючи тимчасово обмежені можливості фінансової підтримки та значні виклики, що постали перед країною.

Дослідження ефективності застосування розробленої Стратегії проводилось на базі Вінницької області, де Департаментом агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів з метою сприяння розвитку малого підприємництва на селі було розроблено Стратегію збалансованого регіонального розвитку Вінницької області до 2020 року. Вказано, що з метою реалізації цілей Стратегії було розроблено Програму розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва у Вінницькій області на 2016-2020 роки. Наголошено, що метою Програми є забезпечення належних та стабільних умов підтримки розвитку особистих селянських та фермерських господарств та їх об'єднань.

Ключові слова: мале підприємництво, селянські господарства, фермерські господарства, кооперативи, стратегія, розвиток, пільгове кредитування, дорадництво.

Рис. 2. Літ. 15.

Постановка проблеми. Русійною силою соціально-економічного розвитку країни є підприємці, які здатні брати на себе відповідальність за майбутнє. Розвиток малого бізнесу (малого підприємництва, фермерства, кооперативів) на селі є значним кроком, що сприятиме відродженню населених пунктів [5], де проживає невелика кількість населення, що в свою чергу, забезпечить ефективно залучення до роботи соціальні ресурси села. Адже сучасне суспільство вимагає активних, креативних

© Л.М. ПРОНЬКО, 2018

людей. Саме підприємець має стати тим професіоналом своєї справи, який, дотримуючись законодавства, професійної етики та економічної культури підприємця, здійснюватиме свою діяльність на високому професійному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна економічна наука має певний досвід щодо теоретичного та практичного вивчення питань становлення і розвитку малого підприємництва, основні аспекти якого висвітлені в працях таких зарубіжних вчених: М. Портера, А. Сміта, Й. Шумпетера, М. Вебера, Д. Кейнса, А. Маршалла, П. Друкера та інших. Серед вітчизняних вчених проблема підприємництва в сільській місцевості широко розглядається в працях П. Березівського, Г. Біловуса, В. Герасимчука, І. Гончарук [15], Ю. Губен [1], Г. Гейця, Г. Калетніка [14], В. Липчука, А. Мазура [14], М. Маліка [5], В. Месель-Веселяка, П. Саблука [9] та інших учених-економістів.

Однак проблемам його розвитку в умовах трансформаційних змін приділяється недостатньо уваги. Інструменти підтримки розвитку малого підприємництва на селі сьогодні вивчено недостатньо. Не повною мірою розроблено також концептуальні положення та механізми управління та підтримки суб'єктів підприємницької діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування основних інструментів активізації та підтримки розвитку малого підприємництва у сільській місцевості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рушійною силою, що генерує національне багатство, є мале і середнє підприємництво [1], яке створює нові робочі місця, забезпечує зростання валового внутрішнього продукту, стимулює підвищення рівня конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу економіки.

Мале підприємництво на селі, яке включає в себе фермерські господарства, фізичних осіб-підприємців та малі підприємства як сільськогосподарського, так і несільськогосподарського спрямування, виробляє значну частину продуктів споживання у загальному обсязі аграрного виробництва [5; 9]. Проте, малі суб'єкти господарювання, зіштовхуються з рядом проблем, пов'язаних із виробництвом та реалізацією продукції, що обумовлено обмеженістю ресурсів і технічного забезпечення та недостатністю фінансової підтримки з боку держави та місцевих органів самоврядування.

Одним із кроків щодо підтримки розвитку підприємництва на селі є розроблена у 2016 році Кабінетом міністрів України Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва (МСП) в Україні на період до 2020 року. Стратегія спрямована на формування міцної основи для поступового зростання МСП, враховуючи тимчасово обмежені можливості фінансової підтримки та значні виклики, що постали перед країною.

Стратегія розвитку МСП розроблена на виконання Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020” [11], схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, та плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 р. № 418 [2-4; 7].

Розроблена Стратегія ґрунтується на дотриманні основних принципів:

- розробка Плану заходів з реалізації Стратегії є обов'язковою;
- охоплення лише тих завдань, які можливо виконати протягом 2017-2020 років;
- через обмежені фінансові ресурси держави можливим є залучення інших джерел фінансування;

- першочергово необхідно закласти основу розвитку МСП (політика, інституції, потенціал, регуляторне поле);
- формування політики у сфері розвитку МСП потребує значних часових затрат та повинно здійснюватись на постійній основі;
- максимально ефективна співпраця між заінтересованими сторонами [11].

Враховуючи загальноприйняту Стратегію розвитку малого та середнього підприємництва, ряд регіонів країни почали активно її ратифікувати [8;10].

Дослідження результатів впровадження Стратегії проведемо на прикладі розвитку малого підприємництва на території Вінницької області.

У Вінницькій області станом на 1.01.2016 року виробництво сільськогосподарської продукції здійснюють: 774 сільськогосподарських підприємства, 1894 фермерських господарства та 282,6 тис. особистих селянських господарств, що забезпечують робочими місцями близько 2087 тис. осіб, капітальні інвестиції в галузь становлять 3202,5 млн грн, а сума експорту продукції АПК – 787,8 млн дол. США [13].

У користуванні цих підприємств знаходиться 1838,2 тис. га сільськогосподарських угідь, з яких: 1667,3 тис. га – рілля, 44,5 тис. га – багаторічні насадження, 19,0 тис. га – сіножаті та 107,4 тис. га – пасовища; близько 309 тис. голів великої рогатої худоби, 351,3 тис. голів свиней, трохи більше 38 тис. голів овець та кіз і 27,6 млн гол. птиці.

У результаті, сільськогосподарськими підприємствами Вінниччини у 2016 році було вироблено 8,4% валової продукції від сільського господарства України.

Валова продукція, одержана від сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств становить 64,7%, господарств населення – 35,3% (рис. 1).

Рис. 1. Структура виробництва валової продукції сільського господарства у Вінницькій області.

Джерело: розроблено автором.

Частка ріллі, що використовується у процесі господарювання господарствами населення дорівнює 26 %, фермерськими господарствами – близько 15 %. Переважаючими виробництвом у господарствах населення є вирощування картоплі – 99,8 % від загального виробництва цієї продукції, овочевих культур – майже 98 %, плодово-ягідних культур – 48,6 %, виробництво молока – 77,3 % та трохи більше 61 % – яєць [13].

Отже, мале підприємництво забезпечує населення Вінницької області необхідними продуктами харчування більш ніж на 60 %.

Тож з метою сприяння розвитку малого бізнесу Департаментом агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів у Вінницькій області було розроблено та впроваджено Стратегію збалансованого регіонального розвитку Вінницької області до 2020 року [10].

Основними стратегічними цілями Стратегії є:

1. Забезпечення безпеки життєдіяльності населення області.
2. Зростання конкурентоспроможності економіки, шляхом:
 - створення сприятливих умов для динамічного розвитку малого та середнього бізнесу, спрощення адміністративних процедур;
 - підтримки інтенсивного розвитку в усіх секторах сільського господарства;
 - застосування заходів щодо підвищення якості продуктів харчування.
3. Залучення інвестицій та розвиток міжнародних відносин через:
 - створення привабливих умов для залучення інвестицій в економіку області та міжнародної донорської допомоги;
 - розвиток та поглиблення міжнародного та міжрегіонального співробітництва.
4. Екологічна безпека навколишнього середовища.
5. Розвиток соціальної та туристичної сфери області.
6. Розвиток місцевого самоврядування, децентралізація влади та міжбюджетних відносин шляхом:
 - забезпечення розвитку інфраструктури територіальних громад області;
 - розвиток самодостатніх та фінансово незалежних територіальних громад та їх об'єднань [8].

Для реалізації цілей було розроблено Програму розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва у Вінницькій області на 2016-2020 роки [8], що сприятиме розвитку малого підприємництва на селі. Метою Програми є забезпечення належних та стабільних умов підтримки розвитку особистих селянських та фермерських господарств та їх об'єднань.

Програма буде здійснюватися при застосуванні наступних інструментів:

1. Надання пільгових кредитів особистим селянським, фермерським господарствам, кооперативам та іншим суб'єктам господарювання на селі.
2. Часткове відшкодування витрат за закуплену установку індивідуального доїння або холодильну установку для зберігання і охолодження молока.
3. Часткове співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги.
4. Фінансування дорадчих послуг та відшкодування витрат на підготовку дорадників.
5. Підтримка регіонального лізингу.

Дамо детальну характеристику та визначимо переваги кожного із зазначених інструментів.

1. Надання пільгових кредитів особистим селянським, фермерським господарствам, кооперативам та іншим суб'єктам господарювання на селі.

Пріоритетними напрямками кредитування є:

- ✓ Розвиток галузей тваринництва.
- ✓ Будівництво інфраструктури зберігання с.-г. продукції.
- ✓ Придбання обладнання для переробки с.-г. продукції.
- ✓ Придбання техніки в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах (СОК).

Таким чином, у 2014-2017 рр. пільгове кредитування отримали 44 суб'єкти господарювання, з них 25 фермерських господарств, 13 фізичних осіб-підприємців, 5 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та 1 переробне підприємство. У цілому на різні потреби було прокредитовано суб'єктів господарювання на суму 7,3 млн грн, а саме:

- для реконструкції тваринницьких приміщень – 2,2 млн грн;
- для розвитку інфраструктури зберігання с/г продукції – 2,4 млн грн;
- для переробки с/г продукції – 2,3 млн грн;
- підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів – 0,4 млн грн.

У 2017 році на території Вінницької області було зареєстровано 96 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що на 81 кооператив більше, ніж у 2003 році (рис. 2) [13].

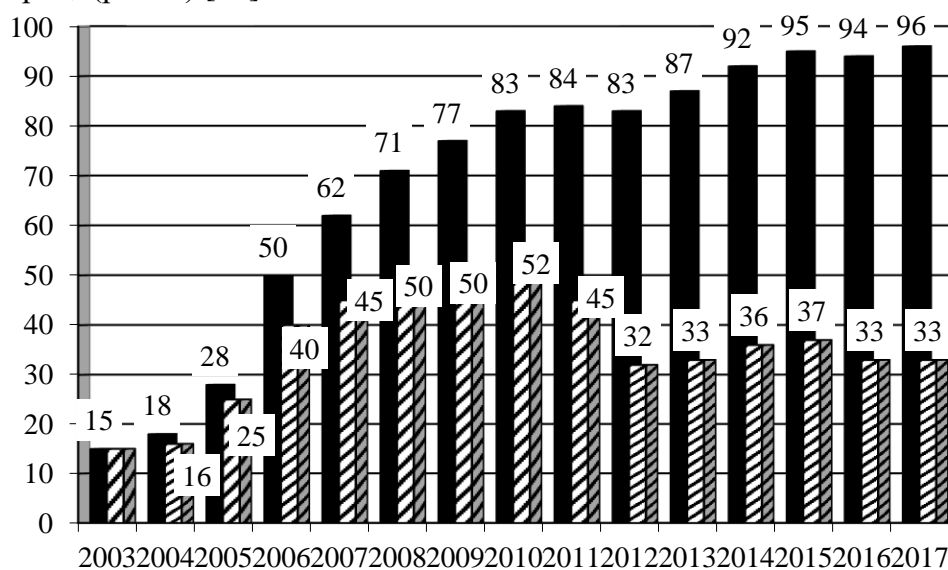

Рис. 2. Кількість зареєстрованих та діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Вінницькій області, 2003-2017 рр., од.

Джерело: [13].

Найвищий рівень зростання спостерігається у 2006 році (темп зміни становить майже 79% порівняно з 2005 р.). Починаючи з 2007 року, кількість зареєстрованих кооперативів зростала стабільно (+ 4-8 кооперативів щороку). Виключенням є 2010-2012 роки, коли за умов нестабільності чисельність кооперативів дорівнювала 83-84 та 2015-2017 роки – 94-96.

Серед усіх зареєстрованих за період з 2004 по 2008 роки частка діючих коливалась в межах 70-90%. Починаючи з 2009 року, рівень діючих кооперативів почав знижуватися. Таким чином, у 2012 році з 83 зареєстрованих кооперативів діючими залишилось лише 32, тобто 39%.

У 2017 році частка діючих кооперативів у загальній кількості становила 35%.

Отже, державна підтримка необхідна, щоб сприяти розвитку та ефективній діяльності малого та середнього бізнесу на селі.

2. Наступною складовою Програми розвитку МСП є часткове відшкодування фізичним особам витрат за закуплену установку індивідуального доїння та/або холодильну установку для зберігання і охолодження молока.

Відповідно до зазначених вимог, право на відшкодування вартості закупленої доїльної установки та холодильного обладнання мають фізичні особи, які утримують 3 і більше корів, ідентифікованих та зареєстрованих в установленому порядку. Відшкодування здійснюється у розмірі 50% один раз на 5 років.

За період з 2014 по 2017 рр. було здійснено відшкодування вартості закупівлі доїльних установок та/або придбаного холодильного обладнання для зберігання молока 587 фізичним особам на суму 1,8 млн грн.

3. Часткове співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги здійснюється на умовах конкурсного відбору розроблених проектів регіонального розвитку.

На даний час на конкурсний відбір до Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України подані проекти регіонального розвитку, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу:

- Формування агрологістичних можливостей сільських об'єднаних громад Вінницької області

- Формування механізму підтримки диверсифікації сільської економіки у Вінницькій області.

4. Фінансування дорадчих послуг та відшкодування витрат на підготовку дорадників виконується за такими напрямками:

- ✓ Заохочення домогосподарств населення до створення сімейних ферм, спрямованих на товарне виробництво сільськогосподарської продукції.

- ✓ Визначення виробництва оптимальних видів продукції, які є затребуваними на ринку.

- ✓ Донесення до дрібних товаровиробників сільськогосподарської продукції переваг об'єднання на умовах кооперації.

- ✓ Розвиток сільських громад та територій.

На даний час Департаментом агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької облдержадміністрації спільно з Інститутом кормів та сільського господарства Поділля НААНУ започатковано роботу Інноваційної платформи “Кращі аграрні практики Вінниччини”. В межах даного проекту у 2017 році було проведено 6 науково-практичних конференцій за участю наукових співробітників НААНУ, 32 навчально-практичних семінари з актуальних питань розвитку сільськогосподарського виробництва та сільських територій [11]. Також розпочата робота власного онлайн ресурсу Інноваційної платформи “Кращі аграрні практики Вінниччини”, на якому розміщується інформація про передовий досвід в аграрній сфері Вінниччини, інноваційні технології, рекомендації ведення бізнесу та інша корисна для аграріїв інформація.

Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва на 2018 рік передбачає виплату компенсацій суб'єктам підприємництва, які:

- зареєстровані та здійснюють діяльність у Вінницькій області;
- забезпечують співфінансування проекту за рахунок власних коштів у розмірі не менше 10 відсотків його вартості;
- реалізують інвестиційні проекти, що відповідають пріоритетним напрямкам соціально-економічного розвитку та передбачають створення та розширення виробничих потужностей, впровадження інноваційних, екологічних та енергозберігаючих технологій, виробництво та переробку сільськогосподарської продукції (у тому числі створення міні-виробництв з переробки сільськогосподарської продукції), виробництво будівельних матеріалів, виробництво товарів експортного спрямування та імпортозамінних [8].

Отже, Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів у Вінницькій області постійно працює над розробкою Програм щодо сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на селі.

Висновки. Сучасний підприємець здатний найвигідніше використати та реалізувати ринкові можливості, що сприяє активізації соціальних функцій підприємництва, завдяки яким з'являються нові форми економічних взаємовідносин, нові традиції, форми спілкування, етичні та поведінкові норми. Підприємницька діяльність стала новою формою ведення господарства, яка найбільш вдало сприяє процесу становлення і розвитку ринкових відносин у суспільстві. Основними інструментами активізації та підтримки розвитку малого підприємництва в сільській місцевості є розробка та впровадження державою нових стратегічних планів та програм розвитку щодо надання пільгових кредитів, фінансування дорадчих послуг, реалізації інвестиційних проектів, розвитку регіонального лізингу, сільських територій та охорони довкілля.

Список використаної літератури

1. Губені Ю. Соціально-економічні аргументи розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення на основі орендних відносин / Ю. Губені // Аграрна економіка. – 2009. – Т. 2. – № 3-4. – С. 7-11.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року / постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
3. Енергетична стратегія України на період до 2030 року / розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 1071. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
4. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року / постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 р. № 391. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
5. Малік М.Й. Інституціоналізація аграрного підприємництва: трансформація та ефективність / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2010. – № 7. – С. 132-139.
6. План пріоритетних дій Уряду на 2016 рік / розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 р. № 418. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
7. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>.

8. “Про Регіональну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2018 рік” // Рішення 13 сесії Вінницької обласної Ради 7 скликання від 20 грудня 2017 року № 225. – Режим доступу: <https://vinrada.gov.ua>.
9. Саблук П. Т. Розвиток інституцій удосконалення механізму реформування аграрного сектору економіки / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. – №10. – С. 3-10.
10. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року / розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
11. Стратегія сталого розвитку “Україна-2020” / Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.
12. Шаповал В.М. Підприємництво як суспільне явище і його соціальна складова [Електронний ресурс] / В.М. Шаповал // Механізм регулювання економіки. – 2007. – № 3. – С. 67-81. – Режим доступу: <http://www.essuir.sumdu.edu.ua>.
13. Щорічник Вінниччини: статистичний збірник. – Вінниця: Держкомстат, Головне управління статистики у Вінницькій області, 2016. – 702 с.
14. Калетнік Г.М. Науково-теоретичні засади формування та розвитку людського капіталу в сільських територіях / Г.М. Калетнік, А.Г. Мазур // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 10. – С. 7-25.
15. Гончарук І.В. Роль сільськогосподарських кооперативів у забезпеченні сталого розвитку сільських територій Вінницької області / І.В. Гончарук // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 8. – С.56-67.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Hubeni Y. (2009). Sotsialno-ekonomichni arhumenty rozvytku rynku zemel silskohospodarskoho pryznachennya na osnovi orendnykh vidnosyn. [Socio-economic arguments for the development of the market of agricultural land based on lease relations]. *Ahrarna ekonomika – Agrarian economics*, 3-4, 7-11 [in Ukrainian].
2. Derzhavna stratehiya rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 6 serpnya 2014 roku № 385 [State Strategy for Regional Development for the period up to 2020: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2014, August 6). www.kmu.gov.ua. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Enerhetychna stratehiya Ukrayiny na period do 2030 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 24 lypnya 2013 r. № 1071 [Energy strategy of Ukraine for the period up to 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2013, July 24). www.kmu.gov.ua. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Kompleksna prohrama rozvytku finansovoho sektoru Ukrayiny do 2020 roku: Postanova Pravlinnya Natsionalnoho banku Ukrayiny vid 18 chervnya 2015 r. № 391 [Integrated program of development of the financial sector of Ukraine until 2020 / Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine]. (2015 June 18). www.kmu.gov.ua. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Malik M. Y. & O.G. Shpylulyak (2010) Instytutsionalizatsiya ahrarnoho pidpryyemnytstva: transformatsiya ta efektyvnist. [Institutionalization of agrarian entrepreneurship: transformation and efficiency]. *Ekonomika APK – Economics of the agroindustrial complex*, 7,132–139 [in Ukrainian].
6. Plan priorytetnykh diy Uryadu na 2016 rik: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 27 travnya 2016 r. № 418 [Plan of priority actions of the Government for 2016 / Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2016, May 27). www.kmu.gov.ua. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Pro stan ta perspektyvy rozvytku pidpryyemnytstva v Ukrayini: Natsionalna dopovid: Ofitsiyyny veb-sayt Derzhavnoho Ahenstva Ukrayiny z investytsiy ta rozvytku [About the state and prospects of entrepreneurship development in Ukraine: National report]. *www.in.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.in.gov.ua> [in Ukrainian].

8. “Pro Rehionalnu prohramu rozvytku maloho i serednoho pidpryyemnytstva na 2018 rik”: Rishennya 13 sesiyi Vinnytskoyi oblasnoyi Rady 7 sklykannya vid 20 hrudnya 2017 roku № 225 [“On the Regional Program for the Development of Small and Medium Enterprise in 2018”: Decision of the 13th session of Vinnytsia Regional Council of the 7th convocation]. (2017, December 20). *www.vinrada.gov.ua*. Retrieved from: <https://vinrada.gov.ua> [in Ukrainian].

9. Sabluk P. T. (2010). Rozvytok instytuttsiy udoskonalennya mekhanizmu reformuvannya ahrarnoho sektoru ekonomiky. [Development of Institutions for Improving the Mechanism for Reforming the Agrarian Sector of the Economy]. *Ekonomika APK – Economics of AIC*, 10, 3-10 [in Ukrainian].

10. Stratehiya rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky na period do 2020 roku: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 17 zhovtnya 2013 r. № 806. [Strategy for the development of the agrarian sector of the economy for the period until 2020 / Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2013, October 17). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].

11. Stratehiya staloho rozvytku “Ukrayina-2020”: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 12 sichnya 2015 r. № 5. [Strategy for Sustainable Development "Ukraine-2020" / Decree of the President of Ukraine]. (2015, January 12). *www.president.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.president.gov.ua> [in Ukrainian].

12. Shapoval V.M. (2007). Pidpryyemnytstvo yak suspil'ne yavlyshche i yoho sotsialna skladova. [Entrepreneurship as a social phenomenon and its social component]. *Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky – Mechanism of regulation of the economy*, 3, 67-81. Retrieved from: www.essuir.sumdu.edu.ua [in Ukrainian].

13. *Shchorichnyk Vinnychchyny: statystychnyy zbirnyk [Yearbook of Vinnytsya: statistical collection]*. (2016). Vinnytsya: Derzhkomstat, Holovne upravlinnya statystyky u Vinnytskiy oblasti [in Ukrainian].

14. Kaletnik, H.M., & Mazur, A.H. (2016). Naukovo-teoretychni zasady formuvannya ta rozvytku liudskoho kapitalu v silskykh terytoriiakh [Scientific and theoretical foundations of the formation and development of human capital in rural areas]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics. Finances. Management: topical issues of science and practice*, 10, 7-25 [in Ukrainian].

15. Honcharuk, I.V. (2017). Rol silskohospodarskykh kooperatyviv u zabezpechenni staloho rozvytku of silskykh terytorii of Vinnytskoi oblasti [The role of agricultural cooperatives in ensuring the sustainable development of rural areas of Vinnytsia region]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics. Finances. Management: topical issues of science and practice*, 8, 56-67 [in Ukrainian].

ANNOTATION

TOOLS OF SMALL ENTERPRISES DEVELOPMENT IN THE RURAL AREAS OF VINNYTSIA REGION

PRONKO Lyudmila,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department
of Administrative Management and Alternative Energy Sources,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)

The article deals with topical issues concerning the tools of small business development in rural areas. It was investigated that small-scale entrepreneurship in the countryside, which includes farms, individual entrepreneurs, and small enterprises, both agricultural and non-agricultural, produce a significant part of the consumed products in the total volume of agrarian production. The author focuses on the fact that one of the steps to support the development of entrepreneurship in the countryside is the Strategy for the Development of Small and Medium Enterprises in Ukraine up to 2020 developed by the Cabinet of Ministers in 2016. The strategy is aimed at building a solid foundation for the gradual growth of SMEs, taking into account the temporarily limited financial support capacity and significant challenges facing the country.

The study of the effectiveness of the developed Strategy was conducted on the basis of Vinnytsia region. Department of agro-industrial development, ecology and natural resources, in order to promote the development of small-scale entrepreneurship in the countryside, developed a Strategy for balanced regional development of Vinnytsia region up to 2020. It was noted that in order to realize the goals of the Strategy, a Program for the Development of Personal Peasant Farms, Cooperative Movement in the Village and Advisory Services in Vinnytsia region for 2016-2020 was developed. It is stressed that the purpose of the Program is to provide appropriate and stable conditions for supporting the development of private peasant farms and agricultural enterprises and their associations. It was found that the main measures by means of which the Development Program will be implemented are: provision of preferential loans to private farmers, agricultural enterprises, cooperatives and other business entities in the countryside; partial reimbursement of the purchase of an individual milking plant or refrigeration plant for the storage and cooling of milk; partial co-financing of international technical assistance projects; advisory services and reimbursement of costs for counseling and regional leasing support.

Keywords: small business, farms, cooperatives, strategy, development, concessional lending.

Fig.2. Lit. 15.

АННОТАЦИЯ ИНСТРУМЕНТЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

**ПРОНЬКО Людмила Николаевна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры административного менеджмента
и альтернативных источников энергии,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

В статье рассматриваются актуальные вопросы, касающиеся инструментов развития малого предпринимательства в сельской местности. Доказано, что малое предпринимательство на селе, которое включает в себя фермерские хозяйства, физических лиц-предпринимателей и малые предприятия как сельскохозяйственного, так и несельскохозяйственного направления, производит значительную часть продуктов питания в общем объеме аграрного производства.

Автор акцентирует внимание на том, что одним из шагов по поддержке развития предпринимательства на селе является разработанная в 2016 году Кабинетом Министров Украины Стратегия развития малого и среднего предпринимательства в Украине на период до 2020 года. Стратегия направлена на формирование прочной основы для постепенного роста МСП, учитывая временно ограниченные возможности финансовой поддержки и вызовы, стоящие перед страной. Исследование эффективности применения разработанной Стратегии проводилось на базе Винницкой области, где Департаментом агропромышленного развития, экологии и природных ресурсов в целях содействия развитию малого предпринимательства на селе была разработана Стратегия сбалансированного регионального развития Винницкой области до 2020 года. Указано, что с целью реализации целей Стратегии была разработана Программа развития малого предпринимательства, фермерских хозяйств, кооперативов в Винницкой области на 2016-2020 годы. Акцентировано, что целью Программы является обеспечение надлежащих и стабильных условий поддержки развития малого предпринимательства, фермерских хозяйств и их объединений.

Ключевые слова: малое предпринимательство, фермерские хозяйства, кооперативы, стратегия, развитие, льготное кредитование.

Рис. 2. Лит. 15.

Інформація про автора

ПРОНЬКО Людмила Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: pronkoL@ukr.net).

PRONKO Lyudmila – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: pronkoL@ukr.net).

ПРОНЬКО Людмила Николаевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: pronkoL@ukr.net).

